

CREATING SOCIETAL
COGNITIVE RESILIENCE
AGAINST INFORMATION
DISORDERS

resaid

JEAN MONNET
CENTRE OF EXCELLENCE

DEZENFORMASYONLA MÜCADELEDE TOPLUMSAL DİRENÇLİLİĞİN GÜÇLENDİRİLMESİ: ULUSLARARASI KURULUŞLARIN VE ÖZELLİKLE NATO'NUN ROLÜ

Politika Belgesi No 2 | 2024

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir

İstanbul
Bilgi Üniversitesi

CREATING SOCIETAL
COGNITIVE RESILIENCE
AGAINST INFORMATION
DISORDERS

resaid

JEAN MONNET
CENTRE OF EXCELLENCE

DEZENFORMASYONLA MÜCADELEDE TOPLUMSAL DİRENÇLİLİĞİN GÜÇLENDİRİLMESİ: ULUSLARARASI KURULUŞLARIN VE ÖZELLİKLE NATO'NUN ROLÜ

Büyükelçi (E) Tacan İLDEM
Politika Belgesi No 2 | 2024

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. Ancak ifade edilen görüş ve düşünceler sadece yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği veya Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı'nın (EACEA) görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Avrupa Birliği ve EACEA bunlardan sorumlu tutulamaz.

**Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir**

**İstanbul
Bilgi Üniversitesi**

Dezenformasyonla Mücadelede Toplumsal Dirençliliğin Güçlendirilmesi: Uluslararası Kuruluşların ve Özellikle NATO'nun Rolü

Büyükelçi (E) Tacan İLDEM

Günümüzün dijital çağın teknolojik imkanlarıyla birbirine bağlanmış dünyasında, demokratik toplumlar sinsi bir düşmanla, genellikle dezenformasyon olarak da adlandırılan Yabancı Bilgi Manipülasyonu ve Müdahalesi (FIMI) ile karşı karşıyadır[1]. FIMI, değerleri, prosedürleri ve siyasi süreçleri tehdit eden veya olumsuz etkileme potansiyeline sahip bir davranış biçimidir. Bu tür faaliyetler manipülatif nitelikte olup, kasıtlı ve koordineli bir şekilde yürütülmektedir.

Bu tür faaliyetlerin arkasındaki failler, kendi toprakları içindeki ve dışındaki vekilleri de dahil olmak üzere devlet veya devlet dışı aktörler olabilir. Stratejik olarak yayılan kasıtlı yanıltıcı bilgi dalgaları, demokratik yönetişimin temellerine yönelik önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Dezenformasyon, kandırmak veya yanlış yönlendirmek amacıyla yanlış ve manipüle edilmiş bilginin kasıtlı olarak oluşturulması ve yayılmasıdır. Dezenformasyon kampanyaları kurumlara olan güveni

sarsmayı, toplumsal bölünmeler yaratmayı ve hükümetleri istikrarsızlaştırmayı amaçlar.

FIMI önemli ölçüde dezenformasyonla örtüşse de, bazı nüansların belirtilmesi gerekmektedir: her **dezenformasyon FIMI değildir** ve **FIMI sadece dezenformasyon değildir**. FIMI tanımında atıfta bulunulan davranış biçimi "**çoğunlukla yasa dışı olmayan**"dır, bu nedenle dijital platformların hizmet şartlarının yalnızca "**zararlı içeriğe**" odaklanması yeterli değildir, çünkü hepsi "yasa dışı" olarak nitelendirilemez. Dezenformasyonla mücadele faaliyetleri genellikle içeriğe bakarken, anlatılarla mücadele ederek **bu tanım, odağı içerikten davranışa kaydırır**, çünkü kasıtlı bilgi manipülasyonu FIMI'yi oluşturur. Sonuç olarak, **etkili karşı tedbirler geliştirmek için bu olgu bizi, siber saldırılar ve hibrit taktiklerle el ele giden** etki operasyonlarının kavşağında, devlet destekli bilgi manipülasyonlarını yeni bir ışık altında değerlendirmeye itmek-

[1]bkz. Disinformation.eu.

tedir. Bu tehditle etkin bir şekilde başa çıkabilmek için toplumsal direncin artırılması zorunlu hale gelmektedir. Bu tür tehditlere karşı toplumsal direncin güçlendirilmesi, demokratik değerlerin ve kurumların bütünlüğü-

nün korunması açısından hayati önem taşımaktadır. Toplumlarımızda dezenformasyona karşı direnç oluşturmanın bazı temel unsurları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

FIMI/Dezenformasyonu Anlamak:

Dezenformasyonla mücadele etmek için toplumların öncelikle dezenformasyonun çok yönlü doğasını kavraması gerekir. Dezenformasyon, demokrasilerimizi ve hareket kabiliyetimizi zayıflatmak için zayıflıklardan yararlanma, anlaşmazlık ve bölünme tohumları ekme ve kamuoyunu manipüle etme konusunda gelişir. Kötü niyetli aktörler tarafından kullanılan taktiklerin tanınması, etkili dayanıklılık stratejilerinin geliştirilmesinde esastır. Bu bağlamda hem devlet hem de devlet dışı aktörler tarafından yürütülen dezenformasyon ve propaganda kampanyalarının izlenmesi büyük önem taşımaktadır.

NATO ve AB gibi uluslararası örgütlerin son zamanlarda bu örgütleri ve üye devletleri hedef alan düşmanca

düşmanca bilgi faaliyetlerini izleme, takip etme ve analiz etme kapasitelerini güçlendirdiklerini biliyoruz. Bu da düşman aktörlerin önemli faaliyetlerini tespit etme ihtiyacını karşılayarak durumsal farkındalıklarını artırmaya ve stratejik öngörülerini desteklemeye yardımcı olmaktadır. NATO Genel Sekreter Yardımcısı olarak görev yaptığım dönemde başlatılan ve yetenek geliştirmede önemli bir aşamaya ulaşan NATO'nun Bilgi Ortamı Değerlendirme Yeteneği[2], AB'nin Hızlı Uyarı Sistemi[3], FIMI ile mücadele için bir topluluk çabası sağlayan Bilgi Paylaşımı ve Analiz Merkezi ve AB'nin FIMI ile mücadele için Araç Kutusu[4] dayanıklılığın güçlendirilmesinde bütün toplum yaklaşımına katkıda bulunmaya devam eden övgüye değer girişimlerdir.

[2]Daha fazla bilgi için bkz. NATO, Information Environment Assessment Capability Programme Plan Initiated. <https://www.act.nato.int/article/information-environment-assessment-capability-programme-plan-initiated/>.

[3]Daha fazla bilgi için bkz. Factsheet: Rapid Alert System. https://www.eeas.europa.eu/node/59644_en.

[4]Daha fazla bilgi için bkz. EEAS Stratcom's Responses to Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI) in 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eeas-stratcom's-responses-foreign-information-manipulation-and-interference-fimi-2023_en.

Bir Kalkan Olarak Medya Okuryazarlığı:

İdeal anlamda medya ve bilgi okuryazarlığı, bireyleri bilgi kaynaklarını eleştirel bir gözle değerlendirme, önyargıları ayırt etme ve güvenilir içerikle yanıltıcı içeriği birbirinden ayırma konusunda güçlendirir. Kapsamlı medya ve bilgi okuryazarlığı programlarının eğitim müfredatına entegre edilmesi, vatandaşları daha küçük yaşlardan

itibaren gereken becerilerle donatır. Bu açıdan eğitim kurumları gelecek nesillerin zihinlerini şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Medya ve bilgi okuryazarlığının örgün eğitime dahil edilmesi, bireylerin eleştirel düşünme için sağlam bir temel geliştirmelerini, bilgiyi sorgulamalarını ve manipülasyona direnmelerini sağlar.

Doğruluk Kontrol Süreçleri:

Dezenformasyonla mücadelede titiz doğruluk kontrol mekanizmalarının kurulması vazgeçilmezdir. Bağımsız doğruluk kontrolü kuruluşları, bilgilerin doğruluğunun teyit edilmesinde, medya kuruluşlarının sorumlu tutulmasında ve yanlış anlatıların çürütülmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır.

Doğruluk kontrolü bağımsız kurumlar tarafından yapılmalıdır. Aksi takdirde devlet tarafından yürütülen faaliyetler güvenilirlikleri açısından sorgulanabilir. Bu aynı zamanda "bütün hükümet yaklaşımı" yerine "bütün toplum yaklaşımı"nın izlenmesi ihtiyacıyla da tutarlıdır.

İşbirliği ve Bilgi Paylaşımı:

Dezenformasyonla mücadelede birleşik bir cephe şarttır. Devlet kurumları, uluslararası kuruluşlar, medya şirketleri, teknoloji platformları ve akademi ile özel sektörden paydaşlar arasındaki işbirliği çabaları, FIMI kampanyalarının hızlı bir şekilde tespit edilmesini ve azaltılmasını kolaylaştırabilir. Tehdit değerlendirmelerinin uygun şekilde

paylaşılması için açık iletişim kanalları bu açıdan hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda NATO ve AB arasındaki işbirliği, karşılıklı çabaları güçlendirmek için gerekli sinerjilerin yaratılmasında kritik öneme sahiptir. İki örgüt arasında yirmi yılı aşkın bir süre önce başlatılan ortaklığın kapsamını ve derinliğini önemli ölçüde genişleten 2016 Varşova Ortak Dekla-

rasyonu ve 2018 Brüksel Ortak Deklarasyonu'nu temel alan NATO ve AB, Ocak 2023 Ortak Deklarasyonu'nu

[5] imzalayarak diğer alanların yanı sıra FIMI ile mücadele konusunda işbirliğini güçlendirmeyi kararlaştırmışlardır.

Düzenleyici Çerçevesi:

Hükümetlerin, ifade özgürlüğünden ödün vermeden dezenformasyonun yayılmasını ele alan sağlam düzenleyici çerçeveleri mümkün olan azami ölçüde uygulamaları ve yürürlüğe koymaları gerekmektedir. Doğru dengenin kurulması, demokratik ilkelere saygı gösterirken kötü niyetli faaliyetlerin engellenmesinde tedbirlerin etkili olmasını sağlar. AB, özellikle gönüllü

uygulama kurallarının istenen sonuçları vermekte yetersiz kaldığı alanlarda düzenleyici düzenlemeleri tercih edecektir. Muhtemelen, dijital platformlara özen yükümlülüğünü yerine getirme sorumluluğunu yükleyen ve aynı zamanda sonuçlarının bağımsız olarak doğrulanmasını sağlayan genel bir düzenleme yaklaşımının benimsenmesi makul bir çözüm olacaktır (Pamment, 2020).

İki Ucu Keskin Kılıç Olarak Teknoloji:

Teknoloji dezenformasyonun yayılmasını kolaylaştırırken, aynı zamanda buna karşı koymak için de kullanılabilir. "Günümüzün teknolojik ortamı, bilginin yaratılma, tüketilme ve manipüle edilme biçiminde devrim yaratan benzeri görülmemiş gelişmelere sahne oldu.

Gelişen teknolojiler, yapay zeka tarafından üretilen içeriğin gerçek ve yalan arasındaki çizgiyi bulanıklaştırabilirdiği ve şüphelenmeyen kitleleri aldatmaya karşı savunmasız bıraktığı sofistike dezenformasyon kampanyalarının önünü açmıştır (Ünver, 2023)."

[5]Daha fazla bilgi için bkz. Joint Declaration on EU-NATO Cooperation.
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_210549.htm.

Ünlü Cambridge Analytica skandalından (Harbath ve Fernekas, 2023) ve Batı demokrasilerindeki (Howard vd., 2018) seçimlere müdahale vakalarından bu yana bu cephede çok şey oldu, çünkü dijital iletişim yoluyla nifak tohumları ekmek ve insanların kafasını karıştırmak için tasarlanan teknolojiler hızla gelişti. Son yıllarda, Yapay Zeka, Generative Adversarial Networks (GAN) ve derin sahtecilik (deepfake) alanlarındaki ilerlemeler sayesinde, bilgi manipülasyonu ve bozulması için kullanılan yeni teknolojilerin sayısı, Batı ülkelerinde en sık çalışılan konuların ötesine geçerek artmaya devam etmektedir. Bununla birlikte "teknoloji dezenformasyonun yükselişini körüklerken, potansiyel

çözümlerin anahtarını da elinde tutuyor. Bir zamanlar dezenformasyon yayanlar tarafından kullanılan yapay zeka ve NLP artık tespit için güçlü araçlar olarak kullanılabilir. Makine öğrenimi ve veri analitiği, araştırmacılara ve doğrulama uzmanlarına büyük miktarda bilgiyi tarama ve dezenformasyon izlerini ortaya çıkaran kalıpları keşfetme yeteneği kazandırmaktadır. Örneğin, GPT destekli yapay zeka doğrulama araçlarının ortaya çıkışı, yapay zekanın iddiaları güvenilir kaynaklarla hızla karşılaştırarak gerçek zamanlı olarak yalanları çürütebileceğini göstermiştir (Ünver, 2023)." Öte yandan, teknolojinin sorumlu kullanımı manipülasyona karşı toplumsal savunmayı güçlendirebilir.

Uluslararası Kuruluşların Rolü

Koordinasyon ve İşbirliği:

Birleşmiş Milletler (BM), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Birliği (AB) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi uluslararası kuruluşlar, üye devletlerin dezenformasyonla mücadele konusunda işbirliği yapmaları için platformlar sağlamaktadır. Dezenformasyon kampanyalarını tespit etmek ve bunlara karşı koymak için iyi uygulamaların, istihbaratın ve teknolojik araçların paylaşılmasını kolaylaştırırlar.

Bu kuruluşlar aynı zamanda hükümetler, sivil toplum ve özel sektör, özellikle de bilginin yayılmasında önemli bir rol oynayan teknoloji şirketleri arasında işbirliğini teşvik edebilir.

Standart ve Normların Belirlenmesi:

Uluslararası kuruluşlar bilgi doğruluğuna yönelik küresel standart ve normların oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır. Örneğin AB, dezenformasyonun yayılmasını önlemek için çevrimiçi platformlar için gönüllü taahhütler ortaya koyan "Code

of Practice on Disinformation" ile ön planda yer almıştır. Bu standartlar algoritalarda şeffaflığı, içerik yönetiminde hesap verebilirliği ve zararlı içerikle mücadele ederken ifade özgürlüğünün korunmasını teşvik etmektedir.

Kapasite Geliştirme:

Uluslararası kuruluşlar eğitim, kaynak ve teknik yardım sağlayarak üye devletlerin dezenformasyona karşı koyma kapasitelerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Bu, halk arasında medya okuryazarlığının artırılmasını,

gazetecilerin doğruluk kontrolü konusunda eğitilmesini ve bağımsız medyanın gelişiminin desteklenmesini içerir.

Kamuoyu Farkındalık Kampanyaları:

Dezenformasyon tehdidi hakkında kamu bilincinin artırılması ve eleştirel düşünme becerilerinin teşvik edilmesi çok önemlidir. Uluslararası kuruluşlar, vatandaşları dezenformasyonun nasıl tespit edileceği ve müdahale edileceği konusunda eğiten kamuoyu bilinçlendirme kampanyaları başlatabilir.

NATO'nun Dezenformasyonla Mücadeledeki Rolü

NATO, üye devletlerin savunma ve güvenliğini koruyan siyasi-askeri bir ittifak olarak, dezenformasyonun hibrid savaşın bir parçası olarak stratejik kullanımını kabul etmektedir. NATO'nun dezenformasyonla mücadeledeki rolü şunları içermektedir:

Stratejik İletişim:

NATO'nun Stratejik İletişim (StratCom) birimi dezenformasyonla mücadelede önemli bir araçtır. StratCom tutarlı ve doğru mesajların verilmesini sağlamak, düşmanca söylemlere karşı koymak ve şeffaflığı teşvik etmek için NATO çapında iletişim çabalarının koordine edilmesini içerir.

Siber Savunma:

Siber savunma NATO'nun dezenformasyona karşı çabalarının ayrılmaz bir parçasıdır. Dezenformasyon kampanyalarına genellikle siber saldırılar eşlik ettiği için NATO üye devletlerinin siber dayanıklılığını artırır. NATO kritik bilgi ve teknolojiyi, altyapıyı güvence altına alarak ve siber tehdit istihbaratını paylaşarak dezenformasyonun yayılmasını önlemeye yardımcı olur.

İstihbarat Paylaşımı:

NATO üye devletler arasında istihbarat paylaşımını kolaylaştırarak dezenformasyon kampanyalarının gerçek zamanlı olarak tespit edilmesine ve bunlara yanıt verilmesine yardımcı olur. Bu istihbarat paylaşımı dezenformasyon kaynaklarının saptanması ve müdahalelerin koordine edilmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Üye Devletlere Destek:

Dezenformasyon dalgaları, aldatma, sabotaj ve diğer askeri olmayan taktikler gibi hibrit savaş yöntemleri, düşmanların istikrarını bozmak için uzun zamandır kullanılmaktadır. Son yıllarda görülen bu tür saldırılarla ilgili yeni olan şey, hızlı teknolojik değişim ve küresel karşılıklı bağlanabilirliğin kolaylaştırdığı hız, ölçek ve yoğunluktur. 2018 yılında NATO Liderleri Müttefiklere talepleri üzerine hibrit faaliyetlere karşı hazırlık ve bunlara karşılık verme konusunda özel hedefe yönelik yardım sağlayan hibrit karşıtı destek ekipleri kurma konusunda anlaşmaya varmışlardır (NATO, 2024a). NATO dezenformasyon kampanyalarının hedefi olan üye devletlere doğrudan destek sağlamaktadır. Bu, dezenformasyonla mücadeleye yardımcı olmak üzere uzman ekiplerin

görevlendirilmesini, dezenformasyon tehditlerini simüle etmek için ortak tatbikatlar yapılmasını ve dayanıklılık önlemleri konusunda stratejik tavsiyeler sunulmasını içerebilir.

Medya Okuryazarlığının Teşvik Edilmesi:

NATO, özellikle dezenformasyona karşı özellikle savunmasız olan üye ülkelerde medya okuryazarlığını geliştirmeyi amaçlayan girişimleri destekler. NATO, vatandaşları bilgiyi eleştirel bir gözle değerlendirme becerileriyle donatarak dezenformasyona karşı toplumsal direnç geliştirilmesine katkıda bulunur.

2016-2020 yılları arasında NATO Kamu Diplomasisinden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı olarak görev yapmış biri olarak, son yıllarda NATO'da Kamu Diplomasisi Bölümünün geçirdiği dönüşüme tanıklık eden birkaç önemli gelişmeye işaret edebilirim:

Birincisi, politika oluşturma ve iletişim planlama süreçleri arasında yakın ve tutarlı bir ilişki kurulmasıdır. Bu sayede stratejik iletişimi ilk aşamalardan itibaren politika tartışma ve karar alma süreçlerine dahil ederek sonradan düşünülen bir konu olmaktan çıkardık.

İkincisi, politikalarımız ve hedeflerimiz için belirli kitlelerin desteğini kazanmak ve sürdürmek için hedef odaklı iletişimin yürütülmesi. Farklı politika konularında stratejik iletişim çerçevelerinin ve entegre iletişim planlarının uygulamaya konulması, kamuoyu iletişim çabalarımızın uyumlaştırılmasında askeri makamlarımıza ve uluslarımıza koordinasyon ve rehberlik sağlamamıza yardımcı oldu.

Üçüncü olarak, iletişim kampanyası yaklaşımının uygulamaya konması, uzun süreli ve stratejik politika hedeflerini desteklemek üzere iletişim kaynaklarının etkili bir şekilde odaklanmasını sağlamak için etkili bir araç haline gelmiştir. Ev sahibi kitleleri hedeflemek amacıyla 2017 yılında başlatılan #WeAreNATO kampanyası[6] İttifak'ın üye ülkelerdeki değerini vurgulamayı ve NATO vatandaşlarını ortak güvenliğimize yatırım yapmanın önemi ve İttifak'ın gerekliliği konusunda daha iyi bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Hedef kitle analizi sürekli olarak NATO ülkelerindeki gençler, kadınlar ve daha az eğitilmişler arasında NATO'ya ilişkin farkındalık ve anlayışın diğer gruplara kıyasla daha

düşük olduğunu göstermektedir. Bu nedenle NATO'nun kampanya yaklaşımında öncelikli hedef kitleler bu gruplardır.

Dördüncüsü, NATO Markasını korumak ve geliştirmek. NATO, üç yıllık izleyici tabanını kullanarak NATO Markasının güçlü ve zayıf yönlerini belirlemiştir. Bu çalışmadan, NATO ajansları ve diğer NATO organları da dahil olmak üzere NATO çapında marka birliği ve tutarlılığı sağlamayı amaçlayan "One NATO Brand Strategy" geliştirilmiştir.

Beşinci ve son olarak, bilgi ortamını anlamak için sağlam bir yeteneğin geliştirilmesi kritik önem taşımaktadır. NATO'nun son yıllarda geliştirmekte olduğu Bilgi Ortamı Değerlendirme (The Information Environment Assessment) yeteneği,

- NATO'nun çabalarını en etkili olabilecekleri yerlere odaklamak için güvenilir hedef kitle analizi sağlar.
- iletişim şeklimizi kalibre etmek için kendi iletişimimizin sağlam bir şekilde ölçülmesini ve değerlendirilmesini sağlar.

[6]Daha fazla bilgi için bkz. We Are NATO. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/220136.htm>

- NATO'nun bizi hedef alan düşmanca bilgi faaliyetlerini izlemesini, takip ve analiz etmesini sağlar. Bu sayede, değerlerimizi daha iyi korumak ve markamızı desteklemek için düşman aktörlerin çoğunlukla hibrit taktiklerinin bir parçası olan önemli faaliyetlerini tespit etme ihtiyacı karşılanmaktadır.
- durumsal farkındalığımızı artırmaya ve stratejik öngörüğü desteklemeye yardımcı olur.

Bunu yapabilmek için NATO'nun potansiyel olarak çok büyük hacimdeki verileri stratejik bir kaynak olarak elde edebilmesini, yönetebilmesini ve kullanabilmesini sağlamak üzere modern teknolojiden yararlanmaya ihtiyaç vardır. Bu çabaları desteklemek için ilgili teknolojik araçlardan yararlanmak ve NATO'nun bu konuda özel sektör ve sanayi ile yakın işbirliği içinde olması şarttır.

Genç kitlelere ulaşmak için sosyal medya özel bir önem taşımaktadır. Dolayısıyla dijital diplomasi de NATO'nun iletişim faaliyetlerinin modernizasyonunun bir parçasıdır ve NATO son zamanlarda bu konuda önemli adımlar atmıştır. Bununla birlikte, geleneksel yüz yüze kamu diplomasisi faaliyetlerinin de sürdürülmesi gerektiğinin bilincinde

olunmalıdır. Bu iki çalışma kolu birbirinin alternatifi olarak değil, birbirini tamamlayan ve güçlendiren çabalar olarak görülmelidir. Dezenformasyonla mücadele ederken NATO, uygun olan yerlerde yanlış haberleri çürütmelidir ve NATO bunu farklı şekillerde yapmaktadır. Bununla birlikte, güvenilir, gerçeklere dayalı proaktif iletişimin dezenformasyona karşı en güvenilir araç olduğunu kabul etmemiz gerekir.

NATO'nun İttifak için kamu bilinci ve desteği oluşturmaya yönelik kitle odaklı yaklaşımı NATO iletişiminin hedef kitleler için önemli olan konulara öncelik vermesini sağlar ve böylece NATO'nun algılanan önemini ve orta ve uzun vadede desteğini artırır.

Konunun kabiliyet boyutuna gelince, NATO'nun yakın zamanda gerçekleştirdiği uyarlamaların tam anlamıyla sürdürülebilir olması için düzgün bir şekilde oluşturulmuş kabiliyet gelişimi ile desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle Müttefik ülkelerin mevcut yetenek eksikliklerini gidermek için uygun sayıda nitelikli ve iyi eğitilmiş personel bulundurmaya yatırım yapmaları önemlidir. Her durumda, tutarlı bir stratejik iletişim çabası için NATO Karargâhı tarafından sağlanabilecek koordinasyon ne olursa olsun, başarı Müttefik ülkelerin sahiplenmesine ve aktif desteğine bağlıdır. Bu nedenle, Müttefik ülkeler

NATO'nun genel kamu iletişimi çabalarına katkıda bulunabilmek için bu alandaki kapasitelerini geliştirmeye teşvik edilmektedirler. Bazı Müttefikler dezenformasyonla mücadele kapasitesinde çok ilerideyken diğerleri bu konuda yetersiz kalmaktadır. Bu da beni bu alanda her bir Müttefik ülkede toplumsal direncin güçlendirilmesi ihtiyacına odaklanmaya itiyor.

Dayanıklılık, şoklara ve aksaklıklara hazırlanmak, bunlara direnmek, karşılık vermek ve bunlardan hızla kurtulmak ve İttifak'ın faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak için bireysel ve kolektif kapasitedir. Kökleri NATO'nun kurucu belgesi olan Kuzey Atlantik Antlaşmasının 3. Maddesine dayanan ulusal ve kolektif dayanıklılık, güvenilir bir caydırıcılık ve savunma için temel bir dayanaktır ve bu nedenle NATO'nun toplumlarını, halklarını ve ortak değerlerini koruma çabaları için hayati önem taşımaktadır (NATO, 2024b). Dayanıklılık hem ulusal bir sorumluluk hem de kolektif bir taahhüttür. Her Müttefikin İttifak tarafından öngörülen tüm kriz yelpazesıyla başa çıkabilmek için yeterince hazırlıklı ve uyarlanabilir olması gerekir. Aynı zamanda, her Müttefikin kendi dayanıklılığını sürdürme ve güçlendirme konusundaki bireysel kararlılığı NATO'nun bir bütün olarak kırılabilirliğini azaltır. NATO dayanıklılığın güçlendirilmesi konu-

sunda Müttefikleri desteklemektedir. 2016 Varşova Zirvesi'nde Müttefik Liderler NATO'nun tüm tehditlere karşı dayanıklılığını artırma ve ülkelerinin bireysel kapasitelerini NATO'nun her türlü silahlı saldırıya karşı kolektif kapasitesiyle birlikte daha da geliştirme konusunda anlaştilar. Müttefik ülkelerin geride kaldıkları alanlarda kapasitelerini güçlendirmeleri için temel gereklilikler üzerinde anlaşmaya varmışlardır (LSE IDEAS, 2022).

Üyesi olarak yer aldığım NATO 2030 Bağımsız Uzmanlar Grubu'nun müzakereleri sırasında Müttefik ve ortak ülkelerdeki toplumsal dayanıklılığı güçlendirmenin yollarını tartıştık ve NATO Genel Sekreteri'ne sunduğumuz "NATO 2030: Yeni Bir Dönem için Birlik" başlıklı raporumuza aşağıdaki gibi bir tavsiye kararı aldık: "Müttefikler, ilgili uluslararası kuruluşlarla tamamlayıcı bir şekilde, demokratik kurum ve süreçlerinin işleyişine düşman dış aktörlerin müdahalesine karşı toplumsal dayanıklılığın geliştirilmesi için talepleri üzerine her bir Müttefike destek sağlamaya adanmış bir Demokratik Dayanıklılık Mükemmeliyet Merkezi (Centre of Excellence for Democratic Resilience) kurmayı düşünmelidirler (NATO 2030: United for a New Era, 2020)."

Sonuç

Dezenformasyon tehdidi demokratik toplumların istikrarı için önemli bir sorundur. NATO da dahil olmak üzere uluslararası örgütler bu tehdide karşı toplumsal direncin güçlendirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuruluşlar koordinasyon, standart belirleme, kapasite geliştirme, stratejik iletişim, siber savunma ve kamuoyunu bilinçlendirme girişimleri yoluyla demokratik değerlerin ve kurumların dezenformasyonun yıpratıcı etkilerinden korunmasına yardımcı olmaktadır.

Dezenformasyon taktikleri geliştikçe, uluslararası kuruluşlar, hükümetler, sivil toplum, akademi ve teknoloji şirketleri arasındaki işbirliği, küresel bilgi ortamının bütünlüğünün korunmasında hayati önem taşımaya devam edecektir. Ülkeler için, tüm devlet ve devlet dışı paydaşların sürece farklı katkılarda bulunmasını sağlayacak "tüm toplum yaklaşımı" doğrultusunda stratejiler benimsemek ve uygulamak hayati önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Harbath, K., & Fernekes, C. (2023). *History of the Cambridge Analytica Controversy*.

Howard, P. N., Wooley, S., & Calo, R. (2018). *Algorithms, Bots, and Political Communication in the US 2016 Election: The Challenge of Automated Political Communication for Election Law And Administration*. <https://doi.org/10.1080/19331681.2018.1448735>

LSE IDEAS. (2022, Mayıs 10). NATO's Resilience: The First And Last Line of Defence. *Medium*. <https://lseideas.medium.com/natos-resilience-the-first-and-last-line-of-defence-89c42ac47eb0>.

NATO. (2024a). *Countering Hybrid Threats*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_156338.htm

NATO. (2024b). *Resilience, Civil Preparedness and Article 3*. NATO. Son erişim tarihi 04 Eylül 2024. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm

NATO 2030: United for a New Era: Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General. (2020). NATO.

Pamment, J. (2020). *The EU's Role in Fighting Disinformation: Taking Back the Initiative*.

Ünver, A. (2023). *The Role of Technology: New Methods of Information, Manipulation and Disinformation*.

CREATING SOCIETAL
COGNITIVE RESILIENCE
AGAINST INFORMATION
DISORDERS

JEAN MONNET
CENTRE OF EXCELLENCE

Bu politika belgesi, Avrupa Komisyonu Jean Monnet Mükemmeliyet Merkezleri Programı tarafından desteklenen Bilgi Düzensizliğine Karşı Toplumsal Bilişsel Dirençlilik Yaratmak Projesi (Creating Societal Cognitive Resilience Against Information Disorders - RESAID) kapsamında hazırlanmıştır.

**Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir**

© 2024

